

AANVULLINGEN EN VERBETERINGEN OP DE NAAMLIJST VAN DE
NEDERLANDSE BRONSWESPEN (HYMENOPTERA: CHALCIDOIDEA)

Theo Gijswijt

In 2003 werd een nieuwe naamlijst van bronswespen in Nederland gepubliceerd. Daarbij werden op een totaal van 1085, 620 soorten nieuw voor Nederland gemeld. Hier worden nog eens 15 soorten nieuw voor de fauna gemeld, en 21 soorten nieuw voor de lijst die al elders gepubliceerd waren. Vier soorten moeten echter vervallen en één soort was twee keer vermeld. Het totaal van deze superfamilie in Nederland is nu 1116 soorten.

INLEIDING

Drie jaar na het verschijnen van de naamlijst van Nederlandse Chalcidoidea (Gijswijt 2003), is er al weer een aantal aanvullingen en wijzigingen op deze lijst. Er zijn twee monografieën van Encyrtidae verschenen, waarvoor Nederlands materiaal is gebruikt: het genus *Metaphycus* Mercet (Guerrieri & Noyes 2000) (zes soorten nieuw voor de lijst) en *Copidosoma* Ratzeburg (Guerrieri & Noyes 2005) (15 soorten nieuw voor de lijst).

In deze aanvulling worden 15 soorten nieuw voor Nederland gemeld, 14 daarvan in de collectie Gijswijt, nl: *Achrysocharoides cruentus*, *Entedon marci*, *Omphale brevibuccata*, *O. nitens*, *Aprostocetus arenarius*, *A. forsteri*, *Eurytoma rufipes*, *Colotrechnus viridis*, *Eunotus parvulus*, *Gastrancistrus vagans*, *Novitzkyanus cryptogaster*, *Pteromalus chlorospilus*, *Trichomalus statutus* en *Torymus pastinacae*; één soort in de collectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden: *Monodontomerus aeneus* (gedetermineerd door C. van Achterberg).

De volgende vier soorten zijn in de vorige lijst op grond van verkeerde determinaties ten onrechte vermeld: *Copidosoma albipes*, *C. subalbicorne*, *Trichomalus conifer* en *T. rugosus*. *Aprostocetus polygona* is per ongeluk tweemaal genoemd. Verder moeten enkele namen gewijzigd worden en is het voorkomen van enkele al eerder met een vraagteken gemelde soorten hier bevestigd.

Samenvattend vallen er dus vijf namen af en

komen er 36 bij, waarvan 15 echt nieuw voor de fauna zijn. Er zijn nu dus 1116 soorten bronswespen in Nederland waargenomen.

NAAMLIJST

De naamlijst is op dezelfde wijze opgezet als Gijswijt (2003). Er zijn voor de duidelijkheid enkele nieuwe symbolen ingevoerd, zie onder. Voor de twee sterk gewijzigde genera geven we alle soorten, ook degenen die al in de vorige lijst werden genoemd. Onder de genusnaam wordt dit aangeduid met 'complete revisie'. Ook geven we bij elke al eerder gemelde soort en genus een verwijzing naar het paginanummer in Gijswijt (2003).

Afkortingen van nog niet eerder genoemde verzamelaars en correcties op de lijst:

BVL	Br. Virgilius Lefebvre
DG	D.C. Geijskes
ED	E.G.M. Dijkstra
FK	F. Kramer
HF	H.J.de Fluiter
HJ	W.R.B. Heitmans
JV	J. van der Vecht
LBL	L. Blommers
OV	O. Vorst
PVB	P. van Breugel
RV	R. de Vos
SU	S.A. Ulenberg

Gebruikte symbolen:

- * soort hier nieuw voor Nederland gemeld
- # soort nieuw voor de lijst (Gijswijt 2003), maar al elders in de literatuur gemeld
- ¶ naamswijziging, of combinatie met ander (sub)genus
- × Soort vervallen door verkeerde determinatie (deze soorten worden cursief gedrukt)

ENCYRTIDAE

Copidosoma Ratzeburg, 1844

complete revisie, Gijswijt 2003: 32; Guerrieri & Noyes 2005: 97-174

- × *Copidosoma albipes* (Westwood, 1837)
vervalt: verkeerde determinatie
- # **anceus** (Walker, 1837)
Guerrieri & Noyes 2005: 154
Eindhoven (NB), 21.vi.1982, HVDW; Amsterd.[am] (NH), vii.1904, WVDB
- # **ancharus** (Walker, 1837)
Guerrieri & Noyes 2005: 145
's-Graveland (NH), 7.vii.1962, MG
- # **aretas** (Walker, 1838)
Guerrieri & Noyes 2005: 141
Serooskerke (ZE), 1.vii.1959; 23.v.1959; Steenberg (NB), 23.iv.1957; Wageningen (GE), ix.1932
- # **babas** (Walker, 1837)
Guerrieri & Noyes 2005: 123
Ankeveen, Goog (NH), 31.v.1964, MG
- boucheanum Ratzeburg, 1844**
Gijswijt 2003: 32; Guerrieri & Noyes 2005: 144
Wageningen (GE), viii.1931, HF; Geffen (NB), 21.vi.1974, BB; Wageningen (GE), 15.vii.1982, HV
- # **cervius** (Walker, 1846)
Guerrieri & Noyes 2005: 109
Driel (NB), 26.vi.1965, SVH; Naarden Kust (NH), 23.vii.1966, MG; Maastricht, 29.x.1967, BVA [+ II extra loc]
- chalconotum** (Dalman, 1820)
Gijswijt 2003: 32 [als onbevestigd]; Guerrieri & Noyes 2005: 110
Udenhout (NB), 'De Brand', 27.x-3.xi.1990, IWGTI

cuproviride Springate & Noyes, 1990

Guerrieri & Noyes 2005: 111
Amsterdamse Waterleiding Duinen (NH), 20.viii.1967, MG

dius (Walker, 1837)

Guerrieri & Noyes 2005: 125
Hilversum, kalkterrein (NH), 3.vi.1972, MG; Texel, Slufter (NH), 31.v-7.vi.1959, MG; Vogelenzang, 24.vi.1933, GB [+ I extra loc]

filicorne (Dalman, 1820)

Guerrieri & Noyes 2005: 149
Herpen (NB), 27.viii.1962, SVH

flagellare (Dalman, 1820)

Gijswijt 2003: 32 [als onbevestigd]; Guerrieri & Noyes 2005: 153
's-Graveland (NH), 16.vii.1964, MG

floridanum (Ashmead, 1900)

Guerrieri & Noyes 2005: 121
Steyl (LI), 1.xi.1985, LO; Geldermalsen (GE), 1.xi.1990, HS; Udenhout, 'De Brand' (NB), 4-11.viii.1990, IWGTI [+ 3 extra loc]

iracundum Erdős, 1957

Guerrieri & Noyes 2005: 152
Dwingeloo (DR), 26.viii.1964, MG

peticus (Walker, 1846)

Gijswijt 1996a: 130; Guerrieri & Noyes 2005: 133
Zaandam (NH), 31.v.1990, RV

radnense Erdős, 1957

Guerrieri & Noyes 2005: 134
Udenhout, 'De Brand' (NB), 14-21.vii.1990, IWGTI; Uffelte (DR), 6.vii.1992, SU; Teuge (GE), 14.vii.1992, SU

serricorne (Dalman, 1820)

Gijswijt 2003: 32; Guerrieri & Noyes 2005: 111
Hoge Veluwe, Ithbon (GE), 10.ix.1950

shawi Guerrieri & Noyes, 2005

Guerrieri & Noyes 2005: 130-131
Yerseke (ZE), caterpillar, 10.viii.1985 (Holotype)

× *Copidosoma subalbicornis* (Hoffer, 1960)

vervalt: verkeerde determinatie

thebe (Walker, 1838)

Guerrieri & Noyes 2005: 114
Udenhout, 'De Brand' (NB), 14-21.vii.1990, IWGTI

tibiale Hoffer, 1970

Guerrieri & Noyes 2005: 147
Herpen (NB), 17.viii.1965, SVH

truncatellum (Dalman, 1820)

Gijswijt 2003: 32; Guerrieri & Noyes 2005: 122
Wageningen (GE), 15.vii.1982, HVJ; Herpen (NB), 18.viii.1965, SVH; Heerlen (LI), 27.vii.1933, GB [+ 12 extra loc]

sosares (Walker, 1837)

Guerrieri & Noyes 2005: 117
Leiden (ZH), vii.2003, JVA; Heteren (GE),
26.viii.1992, ED; Naardemeer (NH),
30.viii.1994, OV [+ 5 extra loc]

Metaphycus Mercet, 1917

complete revisie, Guerrieri & Noyes 2000:
147-222; Gijswijt 2003: 34

asterolecanii (Mercet, 1923)

Guerrieri & Noyes 2000: 163
's-Graveland (NH), vi.1965, MG

chermis (Fonscolombe, 1832)

Guerrieri & Noyes 2000: 198
Texel (Cocksdorp) (NH) 2.vi.1959, MG; Loosdrecht
19.vii.1921, JDM

flavovarius (Mercet, 1921)

Gijswijt 2003: 34

melanostomatus (Timberlake, 1916)

Guerrieri & Noyes 2000; Gijswijt 2003: 34

nadius (Walker, 1838)

Guerrieri & Noyes 2000: 158
Kenn[emer] duin (NH), 15.vi.1962, MG

pappus (Walker, 1838)

Guerrieri & Noyes 2000: 199
uit *Coccus tiliae*, 8.vi.[18]66 (verzamelaar
onbekend, col. Snellen van Vollenhoven)

stagnarum Hoffer, 1954

Guerrieri & Noyes 2000: 202
Kraggenburg (FL), 23.ix.1975, FVF

zebratus (Mercet, 1917)

Guerrieri & Noyes 2000: 186
Kenn.[emer] Duin (NH), 18.viii.1965, MG

EULOPHIDAE

ENTEDONINAE

Achrysocharoides Girault, 1913

Gijswijt 2003: 34

‡ **budensis (Erdös, 1954)**

verplaatst van *Achrysocharoides* naar
Chrysocharis budensis

* **cruentus Hansson, 1983**

Kunderberg (LI), 7.viii.1987, *Phyllon. crataegella*,
GL; Leuvenum (GE), 30.iv, LV

Chrysocharis Foerster, 1856

Gijswijt 2003: 35

amanus (Walker, 1839)

Gijswijt 2003: 35 [als onbevestigd];
Arnhem, De Laar Oost (GE), 1.vii.1997, KA
[bevestiging van voorkomen]

‡ **budensis Erdös, 1954**

Gijswijt 1996b: 131; Gijswijt 2003: 35 [onder
Achrysocharoides]
Rhenen (UT), 05.I.1974, FVF

nitidifrons Graham, 1963

De vindplaats Rhenen vervalt: verkeerde determi-
natie. Dit exemplaar is *C. budensis*.

Entedon Dalman, 1820

Gijswijt 2003: 37

* **marci Askew, 1992**

Amst. Wat. D. Oosterveld (NH), 6.vi.1942, GB

Omphale Haliday, 1833

Gijswijt 2003: 37

* **brevibuccata Szelényi, 1978**

Udenhout 'de Brand' (NB), 4-11.viii.1990, IWGTI

* **nitens Graham, 1963**

Udenhout 'de Brand' (NB), 19-26.v.1990, IWGTI;
Delfzijl (GR), 11.vi.1987, KA

EULOPHINAE

Eulophus Geoffroy, 1762

Gijswijt 2003: 40

× **larvarum (Linnaeus, 1758)**

vervangen door volgende naam, verkeerd gedeter-
mineerd

‡ **ramicornis (Fabricius, 1781)**

larvarum auct.

Deze soort werd in het verleden altijd aangeduid
als *E. larvarum* (Linnaeus, 1758). Volgens Graham
(1988) is de echte *larvarum* Linnaeus echter een
ouder synoniem van *E. aeneicoxa* (Thomson,
1878), een soort die niet uit Nederland bekend is.
De Nederlandse dieren behoren tot *E. ramicornis*.
Dat deze wijziging niet eerder werd opgemerkt
komt o.a. doordat Graham (1988) deze informatie
erg verstopt heeft. Het determinatiewerk van
Askew (1968) gebruikt nog de oude naamgeving.

TETRASTICHINAE

Aprostocetus Westwood, 1833

Subgenus **Aprostocetus** Westwood, 1833

Gijswijt 2003: 42

* **arenarius** (Erdős, 1954)

Nunspeet (GE), 17.ix.1984, TS

♂ **polygoni** (Erdős, 1954)

vervalt: staat ook onder het subgenus

Ootetrastichus (blz. 44), waar hij thuishoort.

* **forsteri** (Walker, 1847)

Wijlre (LI), Kunderberg, uit *Centaurea scabiosa*,
28.iv.2004, KA.

EURYTOMIDAE

Eurytoma Illiger, 1807

Gijswijt 2003: 47

* **rufipes** Walker, 1832

Kesteren (GE), 4.vii.1994, LBL

PTEROMALIDAE

COLOTRECHNINAE

[invoegen na *Cleonymus* op blz. 52]

Colotrechnus Thomson, 1878

* **viridis** (Masi, 1921)

Wijlre (LI), Kunderberg, uit *Centaurea scabiosa*,
col. 28.iv.2004, KA

EUNOTINAE

Eunotus Walker, 1834

Gijswijt 2003: 52

* **parvulus** Masi, 1931

Zwanenwater (NH), 10.x.1999, FK

MISCOGASTERINAE

Glyphognathus Graham, 1956

Gijswijt 2003: 52

♂ **laevis** (Delucchi, 1953)

Gijswijt 2003: 54 [als *Sphaeripalpus laevis*]

Sphaeripalpus Foerster, 1841

Gijswijt 2003: 54

♂ **laevis** (Delucchi, 1953)

verplaatst van *Sphaeripalpus*, naar *Glyphognathus*
(zie Baur 2001: 109)

PIRENINAE

Gastrancistrus Westwood, 1833

Gijswijt 2003: 55

* **vagans** Westwood, 1833

St. Pietersberg (LI), 4-8.iv.1994, KA. Geklopt van
Prunus spinosa.

PTEROMALINAE

Novitzkyanus Boucek, 1961

[invoegen na *Norbanus*, blz. 61]

* **cryptogaster** Boucek, 1961

Putten (GE), 26-29.v.1975, JV

Pteromalus Swederus, 1795

Gijswijt 2003: 63

* **chlorospilus** (Walker, 1834)

St. Pietersberg LI, 15.x.1984, BVA

Trichomalus Thomson, 1878

Gijswijt 2003: 66

× **conifer** (Walker, 1831)

vervalt: verkeerd gedetermineerd

× **rugosus** Delucchi & Graham, 1956

vervalt: verkeerd gedetermineerd

* **statutus** (Foerster, 1841)

Nuth (LI), 1.ix.1967, BVA; Billinghamuizen (LI),
21.vi.1969, SVH; Stokhem (LI), 1.vi.1971, MG
(+ 1 loc.)

TORYMIDAE

TORYMINAE

Monodontomerus Westwood, 1833

* **aeneus** (Fonscolombe, 1932)

Veghel (NB), 7.vii.2003, on bee nest, PVB

Torymus Dalman, 1820

Gijswijt 2003: 68

* **pastinacae** Graham & Gijswijt, 1998

Udenhout 'de Brand' (NB), 23.vi-1.vii.1990,
IWGTI

DANKWOORD

Veel dank ben ik verschuldigd aan redacteur Erik van Nieukerken. Hij heeft niet alleen van het manuscript een duidelijk verhaal gemaakt, hij heeft ook de vindplaatsgegevens van de *Copidosoma*-soorten gevonden en in de tekst verwerkt.

LITERATUUR

Baur, H. 2001. The Hymenoptera (Chalcidoidea, Ichneumonidea, Platygastridea) described by Vittorio Delucchi: an annotated catalogue. – *Journal of Natural History* 35: 55-125.
Gijswijt, M.J. 2003. Naamlijst van de Nederlandse

bronswespen (Hymenoptera: Chalcidoidea). – *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 18: 17-79.
Graham, M.W.R. de Vere 1988. The remains of Nees von Esebeck's collection of Hymenoptera in the University Museum, Oxford. – *Entomologist's Monthly Magazine* 124: 19-35.
Guerrieri, E. & J. Noyes 2000. Revision of European species of genus *Metaphycus* Mercet (Hymenoptera: Chalcidoidea: Encyrtidae), parasitoids of scale insects (Homoptera: Coccoidea). – *Systematic Entomology* 25: 147-222.
Guerrieri, E. & J. Noyes 2005. Revision of the European species of *Copidosoma* Ratzeburg (Hymenoptera: Encyrtidae), parasitoids of caterpillars (Lepidoptera). – *Systematic Entomology* 30: 97-174.

SUMMARY

Additions and corrections to the checklist of the chalcid wasps of the Netherlands (Hymenoptera: Chalcidoidea)

The following 15 species are recorded here for the first time from the Netherlands:

Achrysocharoides cruentus Hansson, 1983, *Entedon marci* Askew, 1992, *Omphale brevibuccata* Szelenyi, 1978, *O. nitens* Graham, 1963, *Aprostocetus arenarius* (Erdös, 1954), *A. forsteri* (Walker, 1847), *Eurytoma rufipes* Walker, 1832, *Colotrechnus viridis* (Masi, 1921), *Eunotus parvulus* Masi, 1931, *Gastrancistrus vagans* Westwood, 1833, *Novitzkyanus cryptogaster* Boucek, 1961, *Pteromalus chlorospilus* (Walker, 1834), *Trichomalus statutus* (Foerster, 1841), *Monodontomerus aeneus* (Fonscolombe, 1932) and *Torymus pastinacae* Graham & Gijswijt, 1998.

Recently two revisions of encyrtid genera by Guerrieri & Noyes (2000, 2005) have been published with data on occurrence in the Netherlands based on material of the present author. This leads to the addition of 15 species of *Copidosoma* and six *Metaphycus* to the list. Four species: *Copidosoma albipes* (Westwood, 1837), *C. subalbicorne* (Hoffer, 1960), *Trichomalus conifer* (Walker, 1831) and *T. rugosus* Delucchi & Graham, 1956 were misidentified and have to be removed from the list. *Achrysocharoides budensis* is recombined with *Chrysocharis* and *Sphaeripalpus laevis* (Delucchi, 1953) is recombined with *Glyphognathus* (Baur 2001). *Aprostocetus polygona* (Erdös, 1954) was mentioned twice in the previous list: the citation under the subgenus *Aprostocetus* s.s. (p. 43) should be removed; it belongs in subgenus *Ootetrastichus* (p. 44). A few names had to be changed, and the records of a few others are confirmed. The total addition of 36 species and removal of 5 leads to a new total of 1116 species.

M.J. Gijswijt
Wessel ten Damstraat 2
1244 RA Ankeveen